

Bali Farkas Péter

Lejátszótér

Ludmillának

A oldal

Úgy egy éve laktunk a Kalajfertályon. A városon belüli kis mikroverzum ez a hely. Egy sűrített világegyetem, ami nem nagyobb, mint egy lakótelep, de annyian élnek benne, mint egy járásban. Minden lépcsőház egy falu, csak nem ismered a szomszédaid kilencven százalékát. Akad azonban egy-kettő, akikkel nemhiába rakott össze a Gondviselés. Sz. egy sarokra lakott. Elsőéves egyetemista voltam. Elkerül az ember a nagyvárosba, azt hiszi, teljesen egyedül van a furcsaságaival, hangulatingadozásaival, aztán rájön, hogy azért na, a szemetet összefújja a szél. A félresikerült barátkozások, félreismert haverok mellett rájöttem, hogy sokkal jobban megismerszük az ember azok alapján, amiket kérdez, mint amiket mond. A fecsegők helyett inkább a kérdezők érdekelnek. Sz.-nek szokása volt olyan kérdéseket feltenni, amiken én magamtól talán el sem gondolkoztam volna. Sokszor előfordult az is, hogy nem közös elmélkedéseket indított el egy-egy kérdése, hanem csak úgy elültetődött valahol hátul az agyamban, aztán csak később bontakozott ki. Ilyen volt például az, amikor felvetette, vajon befolyásolja-e egy városról vagy városrészeiről alkotott elképzeléseinket az adott hely elnevezése. Találgattunk, poénkodtunk, de nem tudtunk megegyezni, miért nevezik pont így a város egy olyan részletét, ahol egymást érik a századelőn felhúzott magán- és bérpaloták. Kalaj meg fertály? Olyan prosztó.

Nemrégiben, egy cikk miatt értelmet nyert, miért is éreztem azt az erjedt vibrálást a levegőben, mióta csak ideköltöztem. Úgy százötven évvel ezelőtt csak úgy pattogtak ki a földből a paloták. Nemesi családok, gyárosok ide építkeztek, mivel a nagy árvíz teljesen elmosta az addig kevésbé előkelő városrészt. Ez a bizonyos kevésbé előkelő rész nem véletlenül került oda. A folyó és a vásárcsarnokok közelsége, megspékelve a város gigászi méretű hentesáru-keresletével, kialakította a Kalajfertályt. Mielőtt szalonok és luxusüzletek gyűjtőhelye lett volna, ez a tizenpár utca húsboltok és az ott dolgozók és fogyasztók igényeit kiegészítő sték (talponállók) egész sorát foglalta magába. Az árvíz utáni húsz-harminc évben burjánzott itt a művészet, ami nagyban hozzájárult a város bimbózó világvárosiasodásához. A Kalajfertály dionüszoszi álarcosbálok otthona lett. A karcsú ablakok vastag függönyei mögött fogant balkézzről való dzsentrik egész serege adódott hozzá a szabadságharc sújtotta ország népszaporulatához.

Egy özönvíz utáni újbóli benépesedés történt. Erre a jelenségre, szerintem, nem úgy kell tekinteni, hogy valami volt, aztán lett valami más, valami új, hanem

sokkal inkább úgy, mintha a régiből valami itt maradt volna, és az új ennek talaján szökkenet volna szárba. Ez az erjedt vibrálás, ami főleg tavasszal, de még valamilyen szinten télen is áthatja az utcaöveket, padokat, útkereszteződéseket, valószínűleg annak köszönhető, hogy a régi Kalajfertály nedvei megtermékenyítették a talajt, amin ez a virágzó kulturális élet kibontakozhatott. Az a rengeteg kiömlött vér, bor, lecsöppenő zsír, a levágott jószágok után ottmaradó salak és húgy, amit az elkerülhetetlen felfogásának pillanatában hagytak hátra, mintha átfolyt volna a fugán, és a pultról letörölt ragadós lével összekeveredve valami bódulatos termőtalajt erjesztett volna magából. Mintha a víz elvonultával csak bele kellett volna szűrni a földbe az épületek vázszerkezetét, és a pasztelltörzsű képződmények már ki is bontották volna méregzöld ablakkereteiket és kopottas szirmú tetőzetüket. Az ablakok fényénél régebben rengeteg levél, cikk, tárcsa, egyéb írás született, manapság inkább a főbérlő szüleitől hátramaradt, száradó szobanövények jutnak általuk némi napenergiához.

A palotákba egyetemek, múzeumok költöztek, így az idősebb generációt egyetemista bérlők váltották fel. Azért hál' isten maradt még mutatóba néhány bio térfigyelő rendszer. Ezek a tér-, de leginkább hangfigyelő berendezések pontban 20:53-kor szoktak átcsöngetni, ilyenkor pedig felhívják a kedves lakó figyelmét a társasházi és a kollégiumi élet különbségeire. Esetenként az összehasonlítás tárgyát a kollégium helyett kaszinó, kocsmá, vagy épp bordélyház is képezheti. Bármily meglepő, még ők is képesek kellemes benyomást kelteni. Minden az ember hangulatától függ, ami egy bizonyos embercsoport egyedeinél drasztikusabban és gyorsabban csaponghat, mint a klímaváltozás okozta napi hőingás így, tavasszal. Ha volna még olyan egyáltalán. Bármi, tényleg bármi, zene, film, egy rosszul, vagy épp pont jól elcsípett félmondat, órákra, napokra, hetekre meghatározhatja azt, hogyan is látom a környezetemet. Ez régebben is így volt, de a Kalajfertály mintha még egy lapát lelki műtrágyával rátenne az amúgy is gyomos lelkivilágom kicsapongásaira.

Itt van például a Helm Ofélia utca, ami sokszor kellemes, langyos. Tavasztól egészen kora őszig valóságos filagória a dúsan befutott tűzfalaival és széles lombú platánjaival. Ősszel is annyi avart hullajtanak ott a fák, hogy az ember inkább a szomszédos hegységek erdeiben érzi magát, nem a belvárosban. Autók is alig járnak erre, drága a parkolás. Jobbára csak gyalogosforgalom van, de az jó időben csak úgy áramlik. Erre sétálva elveszel a gondolataidban, ha egyedül vagy. Olyan leszel, mint egy apró vörösvérsejt, ami határozott tempóban halad a kijelölt helyére. Bármi legyen is a dolgod, örömmel sodródsz az áramlatban, mert érzed, hogy amit most csinálsz, annak célja van. Ha sebesült lélekkel közelít meg, mondjuk egy lehúzó sorozat egy seggel való kipörgetése után, helyrajzilag ugyanaz az utca már nem kellemesen félhomályos, hanem nyomasztóan sötét. Tavaszillat helyett savanyú földszagot érzel. Ilyenkor a pincékből felszálló hűvös levegő nem nosztalgikus hangulatot ébreszt benned, hanem gennyes félelem buggyan fel a lábadra a város ablakrácsok közül. Nem arra gondolsz, milyen jó is volt a nagyiek pincéjében atombunkert berendezni, amikor bombáztak a fasiszta-bolshevik törökök, hanem elgondolkozol, vajon hideg lehet-e a purgatórium, vagy azon, van-e még számodra megbocsátás. Persze, az is lehet, hogy csak meg-

hallgatsz egy számot, amit egy régi gimis osztálytársad posztolt, és észreveszed, hogy a kisbolt tulajja, akinél már évek óta veszed a zacskóslevest meg a tonikot másnaposság ellen, igencsak elkezdett őszülni, pedig olyan fiatalos. Tegnap még a bátyádra emlékeztetett, ma meg már inkább a nagybátyádra.

B oldal

A Moloszter Ambrus téren ültünk le. A májusi levegő megeresztette Sz. nyelvét, előkerült irodalom, történelem, nők, zene, és persze munka. Új munkahelye lett, az Alsóvárosiban kezdett pár hete jegykezelőként. Addig nem nagyon hallgatott komolyzenét, de ez ott megváltozott. Velünk szemben a Sánta Kuvasz. Állítólag régen kutyaviadalokat tartottak itt, most már évtizedek óta becsületes talponálló. A bejárat és az azt keretező négy ablak kalajfertályi méregzöldje most, a délutáni árnyákban még dúsabb, még sötétebb lett. Az ablakok alatt egy-egy asztal. Az a könyöklőféle, ami pont akkora, hogy a tisztos törzsvendég letehesse a hosszúlépést a hamus mellé, amíg meggyújtja a cigijét. Egy pocakos forma, enyhén rongyos ujjú zakóban támaszkodott meg az egyiknél. Már láthatott minket errefelé, kacsintott egyet, majd előtúrt egy gyűrött töltött cigit, megkocogtatta az asztalon, pár szippantás után füttyörészni kezdett, és meglepően jó állapotban lévő okostelefonján kezdett tallózni.

– Te, én ezt ismerem. Volt tegnap, de nem csak ez – csapott a vállamra Sz.

– Mi? Mi volt tegnap?

– A koncerten – kicsit közelebb hajolva és suttogva folytatta. – Amit az a pacák füttyörészik... Nem ismerős?

– De... asszem. – A jó égnek nem jutott eszembe, hol hallottam.

– Egy alig ismert zeneszerző... Külföldi. Mi is volt a címe? Márfó, pelejda? Tudja a bánat! A lényeg, hogy olyan volt, mint valami... érted? Láttam magam előtt a fiatalságot. De nem vidáman, hanem, éreztem azt is, amikor... Érted, amikor félsz, hogy egyszer vége, amikor... érted?

– Igen. – Lassan bólintottam, és éreztem, ahogy sűrűsödik a levegő a mellkasomban. – Morpho peleides, az Azúrlepke? Nem tudom, ki a zeneszerző, de van az a válogatásom, Csóka Ernő-s. Tudod, a karmester. A lakásban találtam, amikor beköltöztem. Van az előszobában az az óriási beépített, na ott volt. – Lassan zsidbadni kezdett a kezem. Mintha feltették volna a lemezt a fejemben.

Ahogy benyitottam a lépcsőházba, berohant mellettem az utca szaga. A folyosóról újra fényt érve legszívesebben megmártottam volna a lábam a kövezetben. Azok a térkövek, amiket még elért a napfény, olyanok voltak, mintha megolvadtak volna. Tőlünk balra, a féltetőn vonult a ház újabb kedvence, mint valami baletina. Rám emelte a tekintetét, és óvatosan, körmeit kieresztgetve elindult felénk. Az ereszcatornánál megállt egy kicsit, majd lecsobbant a földre. A tappancsai bele-belesüppedtek a sárga négyzetekbe. Még mielőtt odaért volna hozzánk, a féltető alól kiszólt Dezső bácsi. Nagy megkönnyebbülésemre odahívta magához. Nem vagyok éppen macskabolond. Dezső bácsi ilyenkor kiül a rádiójával meg egy nyugággyal, és addig marad, amíg nem ébred arra, hogy megint mehet vala-

mi napégés elleni kencéért. Aranyos kis öreg, csak kicsit nagyothall. Legalább minden lakó művelődik. Egész nap üvölt a Bartók.

A lépcsőházban puha volt a levegő. A félhomályhoz még nem szokott hozzá azonnal a szemem, de nem is kellett, mert a lépcsőfokok maguktól süllyedtek a lábam alatt, egészen a negyedikig. A gangra érve meg csak résnyire nyitott szemmel lehetett közlekedni, ha át akartál vergődni a Barkó néni dzsungelén. A körfolyosón mehetnének kerülővel, a másik oldalról, de egyrészt erre rövidebb, másrészt meg a Barkó néni őserdeje valahogy a gyerekkori erdőjárásokat idézi nekem vissza.

Leült a konyhaablak alatti karosszékbe, cigit tekert, közben tovább mesélt nekem arról a koncertről. Minden egyes szava mintha egy ezredmásodperccel később keletkezett volna csak az én fejemben, mint az övében.

A pára felszaladt a krómon, és már vehettem is elő a csészéket. A kávé még nem öntöttem ki. Lekapcsoltam a gázt, és dudorászva befordultam a szobába. A lemezeket lapozgattam. Volt ott mindenféle, a felét ki is fogom dobni egyszer. Az ismerős borító végül csak eltalált az ujjaimhoz. Beindítottam a lejátszót, de mielőtt feltettem volna a tűt, hagytam, hadd fusson körbe a lemez a kefe alatt. Egy éles hang és pár másodperc kedves recsegés. Sz.-re néztem, kíváncsi voltam, milyen az arca, amikor először hallja felvételen. A szemöldöke az első leütött billentyűvel együtt rándult össze. Már akkor is értettem, mit érzett, amikor a téren mondta, de most láttam is. Lecsukta a szemét, a feje meg úgy mozdult jobbról balra, mint a kaspók a gangon, amikor kicsit megmoccan a levegő az udvarban. Erről eszembe jutott, hogy ilyen tájban szokott megérkezni az a kellemes északi fuvallat. Gondoltam, kinézek, hátha már itt van.

Ahogy kiléptem, láttam, hogy Barkó néni kaspói már komótosan dülöngéltek. Furcsa, édeskés illatot éreztem. Nem volt erős, csak tömény. Sűrű és nehéz lett a levegő, amibe beleúszott a zene a nappali nyitott ablakán át. Azt hittem, poros lett a tű, mert valami tompa, ütemes zajt hallottam. Gondoltam, majd mielőtt megfordítom a lemezt, még egyszer áttörölöm. És akkor megláttam őt.

Hosszú, mélykék szövetkabát volt rajta, és világos színű kalap kék szalaggal. Lassan és ütemesen közeledett a gangon. Baljával botra támaszkodott. Maga elé nézett, de nem panaszosan. A szája sarkában ízetlen mosoly. Még csak nem is szuszogott. Barkó néni sem az a sopánkodós fajta, amolyan stramm asszony, de mire felér a negyedekre, azért kapkodni szokta a levegőt, pláne ilyen melegben. A kék hölgynek viszont egy kicsit sem emelkedett a mellkasa. Kiszáradt a torkom és elnehezültek a karjaim. Úgy éreztem, mintha a szagok felfelé folynának az orromon, onnan pedig lefelé a tüdőmbe.

Bekopogtam az ablakon – ezt látnia kellett. Hallottam, ahogy recseg a karosszék, meg ahogy kihúzza a fiókot, és zörög a gyufa, aztán meggyújt két cigarettát. Lerakta mellém a hamutálat a párkányra, a cigarettát meg úgy vettem el tőle, hogy vissza se néztem rá. Úgy vette a levegőt, mint amikor kérdezni akar valamit, de aztán meglátta, hogy elmerültem a közeledő ismeretlen asszony alakjában.

A tompa ütések egyre hangosodtak, aztán megállt előttünk. Maga elé rakta a botot, az ezüstmarkolaton egymásra tette a csipkekesztyűbe bújtatott kezeit. A törtfehér anyag résein át úgy tűnt, mintha az ujjai is kékek lettek volna.

A kabátja nem volt begombolva, de nem látszott, milyen ruha van alatta. A kalap enyhén döntve ült a fején, csak néhány halvány tincs lógott ki alóla. Az egyik szemét szürkének, a másikat egészen feketének láttam. Orrlyukai úgy kerekedtek, mint egy abrosz, amit megemel a szél. Halkan rákezdte. Mondta, hogy régen ő is dohányzott, és mondott valamit a férjéről meg a gyermekeiről. A hangja, a hangja olyan volt, mint amikor lágyan melléüt a zongorista, aztán játszik tovább. Figyeltem a száját. Mintha egyáltalán nem vett volna levegőt. A ráncok nyugodtan tekeregtek az arcán, ő pedig csak lágyított metronómként mondta. Már nem tudom, pontosan miről is beszélt utoljára, de az biztos, hogy a mondat közepén, mintha ütemzárral zárt volna egy versszakot, elhallgatott. Még egyszer a szemembe nézett, és az ízetlen mosolyával mélyen felsóhajtott. Szép napot – mondta, majd a botot a jobb kezébe vette, komótosan biccentett, és ugyanolyan lassan, ahogy jött, elindult a bozótos felé. A levelek mintha nem is érintették volna a kabátját, csak becsukódtak mögötte. Az utána maradó tompa kopogást fokozatosan felváltotta a ki tudja mikor lejárt lemez sercegése.

Sz. ránézett a telefonjára, egy utolsó felhőt kifújva az orrán elnyomta a cigit és bement a táskájáért. Belebújtam a cipőmbé, elindultunk lefelé. Barkó néni száraz aszparágusza már megint beleakadt az ingembe. A lépcsőház sötét volt és hideg. A lépcsőfokok keményen koppantak a talpamnak. Dezső bácsi aggasztóan recsegeve horkolt. A nyugágy lábánál a macska mosdott, valami lehetetlen kitekert pózban, a hátsó lába úgy nyúlt hátra, mint a troli áramszedője. Kinyitottam a lépcsőházajtót, megcsapta az orromat a hűgyszag. Sz. megölelt, aztán elsétált a villamos irányába. Én meg csak néztem az utcát, még úgy fél percig, vagy ötig, talán tovább. Lehűlt a levegő, már kellett egy kardigán.